

Дело C-584/23**Резюме на преюдициалното запитване съгласно член 98, параграф 1 от
Процедурния правилник на Съда****Дата на постъпване в Съда:**

21 септември 2023 г.

Запитваща юрисдикция:

Juzgado de lo Social n.º 3 de Barcelona (Испания)

Дата на акта за преюдициално запитване:

18 септември 2023 г.

Жалбоподатели:

Asepeyo Mutua Colaboradora de la Seguridad Social n.º 151

КТ

Ответници:

Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS)

Tesorería General de la Seguridad Social (TGSS)

Alcampo S. A., правоприменник на Supermercados Sabeco, S. A.

Предмет на главното производство

Социално осигуряване — Трудова злополука — Пенсия за пълна трайна неработоспособност вследствие на трудова злополука — Изчисляване на пенсията — Основа за изчисляването на пенсията при намалено работно време поради отглеждането на дете — Принцип на равно третиране на мъжете и жените в сферата на социалното осигуряване — Непряка дискриминация, основана на пола

Предмет и правно основание на преюдициалното запитване

Преюдициално запитване за тълкуване — Член 267 ДФЕС — Съвместимост на национални разпоредби в сферата на социалното осигуряване с

първичното право на Съюза и с Директиви 79/7/ЕИО и 2006/54/ЕО — Непряка дискриминация, основана на пола

Преюдициалните въпроси

- 1) Противоречи ли на европейската правна уредба, залегнала в член 4 от Директива 79/7/ЕИО на Съвета от 19 декември 1978 година относно постепенното прилагане на принципа на равното третиране на мъжете и жените в сферата на социалното осигуряване и в член 5 от Директива 2006/54/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 5 юли 2006 година за прилагането на принципа на равните възможности и равното третиране на мъжете и жените в областта на заетостта и професиите (преработена), установеното в член 60 от Декрета от 22 юни 1956 година испанско правило за изчисляване на основата на обезщетенията за трайна неработоспособност вследствие на трудова злополука, с оглед на евентуалното наличие на непряка дискриминация, основана на пола, предвид това че предимно жените са тези, които работят при намалено работно време поради отглеждането на деца, и че съответно обезщетението, което им се признава, е значително по-ниско?
- 2) Предвид това че испанското правило, което определя начина за изчисляване на обезщетенията за трайна неработоспособност вследствие на трудова злополука, а именно член 60 от Декрета от 22 юни 1956 година, изхожда от действително получаваното възнаграждение към момента на настъпване на трудовата злополука, това че испанският режим на държавно социално осигуряване предвижда по отношение на семейното обезщетение, зависещо от вноски — член 237, параграф 3 от Ley General de la Seguridad Social (Общ закон за социалното осигуряване), че вноските за първите две години от периода на работа при намалено работно време поради отглеждането на дете, предвиден в член 37, параграф 6 от Estatuto de los Trabajadores (Статута на работниците), се зачитат с увеличение до 100 % от съответния пълен размер, и това че съгласно статистическите данни 90 % от лицата, които се възползват от възможността за работа при намалено работно време, са жени, посочените испански разпоредби противоречат ли на член 8 от Договора за функционирането на Европейския съюз, на членове 21 и 23 от Хартата на основните права на Европейския съюз, на член 4 от Директива 79/7/ЕИО и на член 5 от Директива 2006/54/ЕО и установяват ли непряка дискриминация, основана на пола?

Посочени разпоредби от правото на Съюза

Договор за Функционирането на Европейския съюз: член 8

Харта на основните права на Европейския съюз: членове 21 и 23

Директива 79/7/ЕИО на Съвета от 19 декември 1978 година относно постепенното прилагане на принципа на равното третиране на мъжете и жените в сферата на социалното осигуряване: членове 1, 3 и 4

Директива 2006/54/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 5 юли 2006 година за прилагането на принципа на равните възможности и равното третиране на мъжете и жените в областта на заетостта и професиите: членове 1, 2, 5, 7 и 9

Решение на Съда от 16 юли 2009 г., *Gómez-Limón Sánchez-Camacho* (C-537/07, EU:C:2009:462), точки 58—62

Решение на Съда от 18 септември 2019 г., *Ortiz Mesonero* (C-366/18, EU:C:2019:757)

Посочени разпоредби от националното право

Decreto de 22 de junio de 1956 por el que se aprueba el texto refundido de la legislación de accidentes del trabajo y Reglamento para su aplicación (Декрет за приемане на преработения текст на Закона за трудовите злополуки и на правилника за прилагането му) от 22 юни 1956 г.: член 60 от раздела, озаглавен „Прилагане на Правилника за осигуряване за трудови злополуки“

Texto refundido de la Ley del Estatuto de los Trabajadores (преработен текст на Закона за Статута на работниците), одобрен с Real Decreto Legislativo 2/2015 (Кралски законодателен декрет 2/2015) от 23 октомври 2015 г.: член 37, параграф 6

Texto refundido de la Ley General de la Seguridad Social (преработен текст на Общия закон за социалното осигуряване), одобрен с Real Decreto Legislativo 8/2015 (Кралски законодателен декрет 8/2015) от 30 октомври 2015 г.: член 237, параграфи 1 и 3 (в редакцията преди изменението на последния параграф с Real Decreto-ley 2/2023 (Кралски Декрет-закон 2/2023))

Кратко представяне на фактите и на главното производство

- 1 Г-жа КТ (наричана по-нататък „работничката“) е наета като касиер в предприятието Supermercados Sabeco (наричано по-нататък „предприятието“). От 2 януари 2008 г. тя работи, при условията на член 37, параграф 6 от преработения текст на Закона за статута на работниците, по схемата за намалено работно време, а именно на 50 % от обичайното работно време, за да отглежда своето ненавършило 12 години дете. Работата при намалено работно време поради отглеждането на дете е трябвало да приключи на 6 октомври 2019 г.

- 2 На 13 април 2019 г. работничката претърпява трудова злополука, по-конкретно — падане на работното място, което първоначално не налага отпуск поради временна неработоспособност, но впоследствие ѝ е призната такава неработоспособност, считано от 29 октомври 2019 г. В резултат на различни усложнения на уврежданията на работничката, наложили хирургическа намеса, на 2 август 2021 г. Nacional de la Seguridad Social (INSS) (Национален осигурителен институт, Испания) приема решение, с което ѝ признава пълна трайна неработоспособност за упражняване на обичайната професия, с право на пенсия в размер на 75 % от основата за изчисляване на пенсията, която основа съгласно член 60, точка 2 от испанския Декрет от 22 юни 1956 г. е действителното възнаграждение, получавано от лицето към момента на настъпване на трудовата злополука, или 8341,44 евро на година. Административните жалби срещу това решение, подадени както от взаимоспомагателния социалноосигурителен фонд Aseguro Mutua Colaboradora de la Seguridad Social n.º 151 (наричан по-нататък „взаимоспомагателният фонд“), така и от работничката, са отхвърлени с решение от 10 февруари 2022 г.
- 3 Запитващата юрисдикция съединява производствата по подадените две съдебни жалби: едната — от взаимоспомагателния фонд, който оспорва решението на INSS, посочено в предходната точка, тъй като смята, че уврежданията на работничката са трайни увреждания, които не водят до инвалидност и следователно не са основание да ѝ се признае трайна неработоспособност; и другата — от работничката, чието трудово правоотношение с предприятието е прекратено поради уволнение, считано от 14 юни 2019 г. Подадената от взаимоспомагателния фонд жалба не е предмет на преюдициалното запитване.

Основни твърдения на страните в главното производство

- 4 В жалбата си работничката иска основата за изчисляването на пенсията ѝ за пълна трайна неработоспособност за обичайната професия вследствие на трудова злополука да бъде определена, без да се отчита обстоятелството, че работното ѝ време е било намалено с 50 %, за да отглежда детето си, с други думи, за целта да бъде взет предвид пълният размер на възнаграждението ѝ и основата за изчисляването на пенсията да бъде в размер на 1 353 евро на месец или 16 236 евро на година (вместо годишният размер от 8 341, 41 евро, определен от INSS с решението му от 2 август 2021 г.). Според работничката възприемането на намаления размер на възнаграждението, съответстващ на реално отработеното време, като основа на пенсията води до непряка дискриминация, основана на пола, тъй като 90 % от лицата, които се ползват от възможността за работа при намалено работно време поради отглеждането на дете, са жени. Ето защо тя твърди, че една привидно неутрална разпоредба — която определя начина на изчисляване на основата на пенсията — уврежда и поставя жените в по-неблагоприятно положение от мъжете, поради което противоречи на Директива 79/7.

- 5 INSS защитава решението си от 2 август 2021 г. като твърди, че основата за изчисляването на пенсията на работничката е определена на база на информацията, съдържаща се извлечението от ведомостите за заплати, издадено от предприятието и потвърдено от взаимоспомагателния фонд.
- 6 INSS твърди, че ако настъпването на трудовата злополука е било през първите две години на работата при намалено работно време — понастоящем, след изменението на член 237, параграф 3 от преработения текст на Общия закон за социалното осигуряване с Кралски декрет-закон 2/2023, годините са три — осигурителният доход за определяне на основата за изчисляване на пенсията би бил в размер на 100 % от сумата, която работничката би получавала за работа при пълно работно време, но тъй като са изминали повече от две години от началото на работата при намалено работно време, осигурителният доход, който следва да бъде взет предвид, съответства на реално отработеното, т.е. на намаленото работно време. Затова INSS счита, че е било напълно обосновано размерът на обезщетенията от държавното социално осигуряване да бъде определен в съответствие с действителното възнаграждение на работничката на непълно работно време и че работата при намалено работно време поради отглеждането на дете не дава основание да се възприеме подход, който да се различава от възприетия в точки 58 и 59 от решение на Съда от 16 юли 20[0]9 г, *Gómez-Limón Sánchez-Camacho* (C-537/07, EU:C:2009:462). Ето защо, според INSS, в случая правото на Съюза не намира приложение — нито първичното (член 8 ДФЕС и членове 21 и 23 от Хартата на основните права на Европейския съюз), нито вторичното право (Директива 79/7, Директива 2010/18 или действащата понастоящем Директива 2019/1158).
- 7 Взаимоспомагателният фонд, който също е ответник в производството, по което жалбоподател е работничката, оспорва жалбата и с твърдението, че основата за изчисляването на пенсията е определена в съответствие с действително полученото възнаграждение съгласно издаденото от предприятието извлечение от ведомостите за заплати. Той смята, че, различният режим не произтича от каквото и да било условие или обстоятелство, което може да доведе до дискриминация или по-неблагоприятно третиране на работещите жени.

Кратко изложение на мотивите за преюдициалното запитване

- 8 Според запитващата юрисдикция испанската правна уредба (член 60, точка 2 от Декрета от 22 юни 1956 г.) предвижда, че основата на обезщетенията за трайна неработоспособност вследствие на трудова злополука е получаваното от работника възнаграждение към момента на настъпване на злополуката, тъй като се изчислява на база на осигурителния доход за реално отработеното време. Това означава, че ако е упражнено правото на намалено работно време поради отглеждането на дете, възнаграждението, което се взема предвид, съответства на намаленото работно време, което в

разглеждания случай на работничката предполага намаление с 50 % и последващо отражение върху основата на обезщетението.

- 9 Запитващата юрисдикция, като се позовава на решение на Съда от 16 юли 20[0]9 г., *Gómez-Limón Sánchez-Camacho* (C-537/07, EU:C:2009:462), и по-конкретно на точки 60—62 от него, посочва, от една страна, че Директива 79/7 по никакъв начин не задължава държавите членки да предоставят на лицата, които отглеждат своите деца, определени предимства в сферата на социалното осигуряване и от друга страна, че в случая не намира приложение Директива 2010/18/ЕС на Съвета от 8 март 2010 година за прилагане на ревизираното рамково споразумение за родителския отпуск, сключено между Конфедерацията на европейския бизнес (BUSINESSEUROPE), Европейската асоциация на занаятите и малките и средните предприятия (UEAPME), Европейския център на предприятията с държавно участие и на предприятията от общ икономически интерес (СЕЕР) и Европейската конфедерация на профсъюзите (ETUC), и за отмяна на Директива 96/34/ЕО. Освен това запитващата юрисдикция приема, че не става въпрос и за преобразуване на договор на пълно работно време в договор на непълно работно време, поради което не е приложима Директива 97/81/ЕО на Съвета от 15 декември 1997 година относно Рамково споразумение за работа при непълно работно време, сключено между Съюза на конфедерациите на индустриалците и на работодателите в Европа (UNICE), Европейския център на предприятията с държавно участие (СЕЕР) и Европейската конфедерация на профсъюзите (ЕКП).
- 10 Според запитващата юрисдикция, обаче, в посоченото в предходната точка решение не е извършена преценка дали относимата испанска правна уредба в сферата на социалното осигуряване може да доведе до непряка дискриминация, основана на пола, тъй като този въпрос не е повдиган. Не са обсъждани и статистическите данни за разпределението по пол на исканията за работа при намалено работно време поради отглеждането на дете.
- 11 Според статистическите данни, предоставени от *Tesorería General de la Seguridad Social (TGSS)* (Обща социалноосигурителна каса, Испания), между 2020 г. и 2022 г. 224 513 лица са работили непрекъснато при условията на намалено работно време, като са се възползвали от предвиденото в член 37, параграф 6 от преработения текст на Закона за статута на работниците. От тях, 22 110 (9,85 %) са мъже, а 202 403 (90,15 %) — жени. Запитващата юрисдикция посочва, че въпросът, който се поставя, е дали една привидно неутрална разпоредба в сферата на социалното осигуряване, която, обаче, засяга отрицателно в много по-голяма степен жените, тъй като предимно те са тези, които се ползват от правото на намалено работно време, може да води до непряка дискриминация, основана на пола.
- 12 Запитващата юрисдикция отбелязва също, че в случаите, при които се признава фиктивен осигурителен доход на пълно работно време (период, който към момента на признаването на трайната неработоспособност на

работничката съответства на първите две години от работата при намалено работно време поради отглеждането на дете, а понастоящем, след изменението на член 237, параграф 3 от преработения текст на Общия закон за социалното осигуряване с Кралски декрет-закон 2/2023, на първите три години), стойността на разликата между пенсията, изчислена при намалена основа, и пенсията, определена на база на (фиктивния) пълен размер (стойност, която се поема от самата социалноосигурителна институция), се счита, по силата на закона, за изплащано от държавното социално осигуряване обезщетение, основано на вноски, което не представлява разход нито за предприятията, нито за взаимоспомагателните фондове. Този аспект също не е обсъден в решение на Съда от 16 юли 2009 г., *Gómez-Limón Sánchez-Camacho* (C-537/07, EU:C:2009:462).

- 13 Запитващата юрисдикция споменава възможността посоченото обезщетение да е изключено от приложното поле на Директива 79/7 (член 3, параграф 2), тъй като представлява семейно обезщетение. Въпреки това, според нея, макар да се касае за семейно обезщетение, от определящо значение е рискът, обхванат от тази директива, т.е. трудовата злополука. Ето защо запитващата юрисдикция счита, че става въпрос за изплащано от държавното социално осигуряване обезщетение, основано на вноски, което покрива риск, предвиден в Директива 79/7. Макар да е привидно неутрално, тъй като е предназначено за всички лица от двата пола, статистиката сочи, че същото е в ущърб най-вече на жените: обезщетението е в много по-малък размер — в случая с 50 % — за жените, упражнили правото на намалено работно време поради отглеждането на дете и придобили право на пенсия за трайна неработоспособност вследствие на трудова злополука.
- 14 По изложените съображения и за целите на произнасянето по спора, с който е сезирана, запитващата юрисдикция счита за необходимо да отправи настоящото преюдициално запитване.